

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Andra kammaren.

Nr 8.

Fredagen den 30 januari.

Kl. 4.30 e. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 34, angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;

nr 35, angående avstående av å kronans hemman i Gislövs socken av Malmöhus län belöpande andelar i viss samfällighet;

nr 42, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande; och

nr 43, angående anvisande av medel till statens avdikningsanslag m. m.; samt

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd; och

nr 41, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m.

§ 2.

Vidare föredrogs och remitterades till kammarens femte tillfälliga utskott herr *Lundstedts* på kammarens bord liggande motion nr 326.

Härefter föredrogs motionen nr 327 likaledes av herr *Lundstedt* angående revision i viss riktning av gällande utlämningslagstiftning; och yttrade därvid

Ang. motionen nr 327 inom andra kammaren.

Herr **talmannen**: Denna motion avser en fråga av beskaffenhet att böra behandlas av lagutskott. Den har emellertid icke blivit väckt före utgången av den tid, inom vilken, jämlikt § 55 riksdagsordningen, motion, tillhörande ständigt utskotts behandling, skall göras. På grund härav finner jag mig förhindrad framställa proposition på motionens remitterande till utskottsbehandling.

Herr talmannens propositionsvägran godkändes av kammaren.

§ 3.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 1, statsutskottets utlåtanden nr 1 och 11—16 samt jordbruksutskottets utlåtande nr 3.

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 8.

§ 4.

Herr talmannen gav nu ordet till herr **Sävström**, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd, måtte utsträckas till det plenum, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande.

Kammaren biföll denna hemställan.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr **Månsson** i Furuviik, nr 328, angående beredande åt ungdomen av tillgång till kroppsarbete och uppfostran till sparsamhet;

herr **Johanson** i Hallagården *m. fl.*, nr 329, angående viss ändring av gällande bestämmelser rörande upphandling av lantbruksprodukter till statliga institutioner; och

herr **Vougt**, nr 330, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr Olsson i Broberg	under 10 dagar fr. o. m. den 31 jan.,
› Eriksson i Toftered	› 10 › › › 31 ›
› Svedman	› 10 › › › 3 febr.
› Larson i Tönnersa	› 8 › › › 31 jan.
› Johansson i Bro	› 5 › › › 30 › och
› Johanson i Hallagården	› 5 › › › 3 febr.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.42 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 31 januari.

Kl. 2.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 innevarande januari.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Gärde* propositionerna:

- nr 48, angående postavgifter för tidningar m. m.;
- nr 49, angående anslag till reseersättning till nämndemän; och
- nr 56, angående befrielse för Sollefteå tingslags väghållningsdistrikt från vissa förpliktelser beträffande gamla järnvägsbron över Ångermanälven vid Forsmo m. m.;

av herr statsrådet *Hamrin* propositionerna:

nr 47, angående bemyndigande tills vidare för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja fast egendom, vilken tillfallit allmänna arvsfonden eller ock kronan såsom danaarv;

- nr 50, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;
- nr 51, angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda personer;
- nr 52, angående tilläggspension åt expeditionschefen i finansdepartementet friherre Karl Skogman;

nr 53, angående pension åt förre arbetsläraren vid statens hantverksskola i Kristinehamn för blinda C. J. Johanssons änka Ida Johansson;

nr 54, angående tjänstårsberäkning för pension åt lärarinnan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Ellen Emilia Linde; och

nr 55, angående förhöjning för år 1931 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd; samt

av herr statsrådet *von Stockenström* propositionerna:

nr 44, angående försäljning till Gävleborgs läns landsting av viss del av Hälsinge regementes förutvarande mötesplats Mohed;

nr 45, angående försäljning av den s. k. Getgården i Skinnarbyn i Bygdeå socken av Västerbottens län; och

nr 46, angående försäljning av vissa delar av Vännäs mötesplats.

Ovannämnda propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 328 av herr *Månsson* i Furuvik;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionen nr 329 av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*; och

till behandling av lagutskott motionen nr 330 av herr *Vougt*.

§ 4.

Första lagutskottets härpå föredragna utlåtanden nr 1 och 2 bordlades åter.

§ 5.

Vid härpå skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Island undertecknad konvention angående fredligt avgörande av tvister, blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Ang. förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning. Punkten 1, angående förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit i den till riksdagen avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 hemställde utskottet, att riksdagen måtte, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr **Kilbom**: Herr talman! Det var en tid, då det här i kammaren var vanligt från större partier än det, jag representerar, att yrka avslag på föreliggande huvudtitel eller att i varje fall vid detta tillfälle ge en speciell republikansk mening till känna. Den gamla liberalismen stod på den ståndpunkten, socialdemokraterna stodo också på den, och det finns väl i senare tid uppkomna partier, som alltjämt hävda, att de intaga den ståndpunkten. Högern har ju också någon gång givit till känna missnöje med monarkismen, även om detta har varit enbart vid de tillfällen, då man ansett att den icke tjänat dess speciella intressen. På det hållet anser man tydligen, att den monarkiska styrelseformen är inrättad enbart för den och de grupper i samhället, den representerar. Det kan väl heller icke, herr talman, råda några delade meningar om, eller borde i varje fall teoretiskt icke göra det, att man har en förlegad styrelseform.

Tycka icke herrarna, att det är ett gott vinnesbörd om den höga kulturella nivå landet intar, då landets högste och främste ämbetsman *ärver* sitt ämbete? Folkets representanter ha ju ingen som helst rättighet att säga sin mening i den frågan. Det ligger ju nära till hands att ställa upp det problemet, huruvida exempelvis herrarna, som representera olika kommuner, skulle vilja ha den högste kommunale styresmannens befattning ärftlig, eller om ni i ett företag av ekonomisk natur, vari ni äro intresserade, skulle vilja ha den ledande posten tillsatt genom ärftlighet. Måhända menar man, att dessa saker icke kunna jämföras. Det skulle väl då vara ur den synpunkten, att man an-

ser, att både den kommunala förtroendeposten och förtroendeposten som högste ledare för ett ekonomiskt företag icke skulle vara av samma vikt som den ställning, monarkiens främste representant intar i samhället. Såvitt jag förstår, talar en dylik uppfattning för min mening, nämligen att det är ett minst sagt avvita förhållande, att den högste representanten i landet skall ha ärftligt ämbete.

*Ang.
förstärkning
av anslaget till
Kungl. Maj:ts
hovhållning.
(Forts.)*

Men det är icke endast den sidan av saken, som motiverar, att allmänheten på nytt bör ägna ett bredare intresse åt monarkien som statsform, ett intresse av annan natur än det, »Musse Pigg-pressen» dagligen, eller låt oss säga en gång i verkan, ägnar densamma. Och den fråga, man därvidlag bör intressera sig för, är ändamålet med den hovhållning, som här finnes. År 1913, den 19 februari, yttrade en av kammaren ärade ledamöter följande om den saken:

»Det är väl ändå icke i full överensstämmelse med det allt mera tilltagande demokratiska åskådningssättet, att en hel krets av samhällsmedborgare skola behöva ägna hela sin tid åt onyttig hovtjänst, jag tillåter mig använda detta något djärva uttryck. Men det är orimligt att tänka sig, att så mycken både manlig och kvinnlig kraft skall tagas bort från det produktiva och nyttiga arbetet, och att dessa människor endast skola ha till uppgift att byta om kläder med vissa mellanrum på dygnet för att uppträda den ena timmen i den ena kostymen och den andra timmen i en annan kostym. Sett med min enkla syn på tingen måste det verka skadligt, att man sysselsätter folk med sådana onyttiga saker, och riksdagen är enligt min mening medansvarig i denna hushållning, som icke har något som helst gott föredöme för medborgarna. Även ur den synpunkten låter det försvara sig att borttaga hovet, att man därigenom lösgör en del människor från att ingenting göra till att göra något nyttigt och själva förtjäna sin utkomst i samhället.»

Detta yttrande, som jag här citerat, fälldes av herr F. W. Thorsson, sedermera finansminister, och av kammarens samtliga ledamöter, antar jag, ansedd som en synnerligen stor rikshushållare. Hans uppfattning i anförda punkt borde ju då också vinna en viss tilltro. Det förefaller mig, herr talman, rätt så underligt, att man utan vidare från den stora majoriteten i riksdagen kan gå in på att bevilja anslag av den natur, som här ifrågasättes, allra helst under tider som de nuvarande. Det är icke obekant, att över 100,000 människor äro arbetslösa här i landet just nu. Det är heller icke obekant, att dessa säkerligen ha försörjningsplikt emot cirka 2—3 hundratusen personer. Det är sålunda alldeles otvivelaktigt, att bortåt en halv miljon människor, säkerligen 400,000, för närvarande i större eller mindre omfattning lida, om icke alla av dem den bittraste nöd så dock lida under förhållanden, som borde mana till annat än lämnande av anslag av den art, som under här förevarande punkt ifrågasättes.

Det är den ena sidan av saken. Den andra sidan hänför sig till den egna ekonomiska ställningen hos dem, som skola åtnjuta det här ifrågasatta anslaget. Dagens tidningar meddela en nog så intressant uppgift i detta avseende; 9.6 miljoner kronor är förmögenheten, därav placerade i svenska värdepapper 6.4 miljoner kronor. Tycka herrarna verkligen, att det är någon rim och reson i att, då så är fallet och det alltså icke finns något som helst motiv därför med hänsyn till vederbörandes ekonomiska ställning, lämna över en och en halv miljon kronor till monarkien, samtidigt som man snålar på tusentalet kronor, då det gäller anslag till de arbetslösa, och på hundratalet, ja femtio-talet kronor, då det gäller en liten pension till en ålderstigen änka efter en i statens tjänst utarbetad man eller pension till en man, som varit i statens tjänst och därvid ådragit sig sjukdom och förtidig arbetsinvaliditet. Jag kan icke finna annat, herr talman, än att detta är så pass upprörande, att man må inlägga en bestämd protest emot dylikt.

Ang.
företärkning
av anslaget till
Kungl. Maj:ts
hovhållning.
(Forts.)

Kungamakten är emellertid — det skall nu villigt erkännas — populärare, sedan demokratin kom i högsätet, än vad den var tidigare. Med hänsyn till regeringsformen § 3 eller, rättare sagt, för att bespara talmannen mödan av ett klubbslag, skall jag icke inlåta mig på orsakerna till detta. Må det emellertid konstateras, att förhållandet förvisso icke är det monarkiska systemets bärarens förtjänst. Det är demokratiens förtjänst, dess mjukhet i ryggen, då det gäller trohet mot gamla ideal, dess anpassningsförmåga, som verkligen är enastående, dess spring i hovets trappor, dess bugande till höger och vänster, så fort det gäller representanter för monarkien o. s. v.

Jag vill emellertid icke bestrida, att det börjar utvecklas en tendens från monarkiens nuvarande representanter att lägga sig i allt möjligt, med vilket vederbörande, att döma av gällande grundlag, uppenbarligen icke ha någon ting att göra. Det kan verkligen ifrågasättas, huruvida kungahusets representanter skola lägga sig i utnämning av exempelvis chef för Dramatiska teatern och dylikt. Jag tror icke, att ett sådant ingripande har något som helst stöd i grundlagen. Men å andra sidan skall det också gärna medges, att dessa personer äro föremål för en reklam så pass Barnumartad som över huvud taget ingenting annat. Den press, vars främsta uppgift är att syssla med hovet och dess göranden och låtanden, den borde, herr talman, icke taga munnen så full om sin höga kulturella nivå och den höga kultur, som råder i landet. Ty bara det förhållandet, att allmänheten tolererar en dylik press, kan verkligen motivera ett annat omdöme än talet om kultur och förståelse för kultur. Dödsfall, havandeskap och födelser, förlovningar, bröllop, allt möjligt över huvud, ett porträtt eller vad det kan vara för någonting, ingenting är för simpelt för denna s. k. Musse Pigg-press att syssla med, då det gäller hovet. Och det är verkligen, herr talman, intet skämt, då jag ifrågasätter, om det icke vore lämpligt, att vederbörande tidningar, som leva på »nyheter» av ifrågavarande slag, också övertog kostnaderna för hovhållningen och för monarkien. Ty jag undrar, huru det skulle gå exempelvis med en viss veckotidning och dess ekonomi, för den händelse den icke fick nästan i varje nummer avtrycka från de intimaste underlägg till de mest påklädda överplagg i samband med monarkien? Den skulle i så fall säkerligen komma att stå sig synnerligen slätt i ekonomiskt avseende.

Det är, herr talman, även ur den synpunkten väl motiverat med en protest. Och det synes mig, som om det både med hänsyn till vederbörandes personliga ställning och framför allt med hänsyn till den ställning de intaga i statslivet, borde vara dem ovärdigt att icke bara tillåta, utan efter vad det tämligen allmänt viskas, också uppmuntra till en sådan Barnumreklam i Musse Piggpressen.

Jag tillåter mig, herr talman, på principiella grunder yrka avslag på det föreliggande utskottsförslaget.

Herr Holmgren: Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets enhälliga hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 2—9.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Å föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande, nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till nybyggnad ävensom möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2, angående anslag till möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 56 av sjätte huvudtiteln föreslagit riksdagen att till möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

*Ang.
anslag till
möbler samt
arkivinred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.*

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte till möbler samt arkivinredning m. m. för länsstyrelsen i Malmöhus län för budgetåret 1931/1932 under rikstatsens sjätte huvudtitel anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor.

Vid denna punkt voro fogade reservationer

av herr *Rosén*, som ansett, att utskottet bort för ändamålet tillstyrka ett anslag å 80,000 kronor; samt

av herrar *Anderson* i Råstock och *Nilsson* i Örebro, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr *Anderson* i Råstock: Herr talman! Jag anser mig skyldig med några ord motivera den ställning, som jag och en kamrat i utskottet intagit vid behandlingen av detta ärende.

Skiljaktigheten består däri, att jag som reservant anser mig ha behövt några fasta hållpunkter för ett ställningstagande i den riktning, som utskottet här har intagit. Jag tyckte nämligen, att när byggnadsstyrelsen och Kungl. Maj:t i gott samarbete lyckats få ned den ursprungligen beräknade kostnaden ifrån 171,500 kronor till jämnt 100,000 kronor, så fanns det redan av den anledningen goda skäl för bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Jag kan få förråda den lilla hemligheten, att det så småningom blev klart för utskottsavdelningen, att vi gjorde klokt i att gå på Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt. Och vi gjorde det därför att vi vid en närmare granskning av vad byggnadsstyrelsen vidtagit för reduktioner kommo till den uppfattningen, att om man ville hålla på en solid och någorlunda tillfredsställande möblering, så vore det klokt att slå in på den väg, som Kungl. Maj:t här har anvisat.

Jag vill säga, att för min del fäster jag ganska stort avseende vid den sidan av saken. Erfarenheten har alltid visat, att när det gäller att så att säga sätta upp på nytt i en offentlig byggnad — som till på köpet, såsom i detta fall, dragit så pass avsevärda kostnader — så kan man göra större förtjänst genom att lägga an på att få litet gedignare vara, än om man enbart i den formella sparsamhetens intresse helt omotiverat går att sätta ned ett begärt anslag. Om man får beräkna leverans på en gång, är jag övertygad om, att man kan pressa ned priserna till en sådan nivå, att det icke är annat än ett gott resultat man når om man förvärvat en gedignare uppsättning. Om kammararens ledamöter vilja gå till sjätte huvudtiteln och granska, vad byggnads-

Ang.
anslag till
möbler samt
arkivinred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.
(Fort.)

styrelsen där lyckats åstadkomma, så skola ni finna, att det är heller icke småsaker. Den summa, som jag nyss nämnde, 171,500 kronor, var nedprutad till 100,000 kronor, och redogörelse därför lämnas i sjätte huvudtiteln på sidorna 192—194. Läs herrarna detta, är jag övertygad om, att åtminstone större delen av er skall komma till den uppfattningen, att det vore klokt att gå på Kungl. Maj:ts förslag.

Då jag icke vill engagera mig alltför hårt för en sådan här i och för sig ganska obetydlig sak, herr talman, anser jag det onödigt att ingå på de detaljsiffror, som finnas angivna i propositionen, utan skall inskränka mig till att med det nu sagda yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Olofsson** i Digernäs: Herr talman! Det förefaller mig, som om statsutskottets vice ordförande avgivit sin reservation huvudsakligen därför att en annan reservant, herr Rosén i första kammaren, yrkat nedprutning till 80,000 kronor på ifrågavarande anslag. Utskottet i övrigt var enigt om att pruta ned summan med 10,000 kronor. Jag tycker verkligen, att kammaren skulle kunna känna sig ganska tillfredsställd med denna lilla nedprutning.

I byggnadsstyrelsens utlåtande beräknas en kostnad av 30,000 kronor till hyllor och förvaringsfack huvudsakligen för deklARATIONER. Dylika skola ligga förvarade hos K. B. tio år framåt, och man förstår ju, att det då måste hopa sig stora luntor. Att emellertid kosta på dyrbara hyllor eller skåp för att bereda plats för dessa deklARATIONER synes mig icke vara praktiskt. Prutar man av 10,000 kronor bara på den posten, äro vi nere vid 90,000 kronor.

Jag kan icke föreställa mig, att i varje fall lantmännen här i kammaren skola gå emot den ifrågasatta lilla nedprutningen. Det har ju redan förut prutats åtskilligt på det begärda anslaget, men det var också så stort tilltaget, att det fälde att prutas på. Man yxar till summor av en sådan höjd, att det verkligen finns prutmän på dem. När nu Kungl. Maj:t gjort en kraftig nedprutning, anser jag, att statsutskottet och kammaren även kunna få pruta en smula.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **Jeppsson**: Herr talman! Den siste ärade talaren tycktes förmena, att den nedprutning av 10,000 kronor, som utskottet gjort på det av Kungl. Maj:t äskade anslaget, skulle möjliggöras genom en sänkning av kostnaderna för arkivinredningen. Jag ber då att i detta sammanhang få påpeka, att det belopp, som i länsstyrelsens förslag var upptaget för arkivinredning, uppgick till 50,000 kronor. Kungl. Maj:t har sålunda redan där prutat 20,000 kronor, då i det förslag Kungl. Maj:t framlagt för riksdagen endast en summa av 30,000 kronor beräknats för detta ändamål. Beloppet är givetvis i och för sig ganska högt, det medger jag gärna, men jag vill understryka, att Kungl. Maj:t dock redan gjort en nedprutning.

För att ytterligare något beröra frågan om arkivinredningen ber jag få framhålla, att Malmöhus län är det folkrikaste länet i landet och att antalet deklARATIONER med därtill hörande handlingar givetvis äro många och omfångsrika i ett län som detta. T. f. landshövdingen i länet, Eiserman, är, som vi veta, oerhört intresserad av skatteväsendet och dess utveckling, och det har för honom varit av särskilt stort intresse att få förvaringsanordningarna beträffande deklARATIONER och dithörande papper sådana, att de bliva betryggande ur säkerhetssynpunkt, liksom ock ur andra synpunkter tillfredsställande. Det oaktat har emellertid Kungl. Maj:t, som jag nämnde, prutat 20,000 kronor på den av länsstyrelsen begärda summan.

Den 30 augusti i fjol inkom från länsstyrelsen i Malmöhus län en skrivelse,

vari man begärde ett anslag av 171,577 kronor 50 öre till möblering och arkivinredning m. m. i nya landsstatshuset i Malmö. I detta mycket stora belopp upptogs 90,000 kronor för möbler och 50,000 kronor för arkivinredning. Till belysningsarmatur beräknades 12,900 kronor, till gardiner och mattor något över 15,000 kronor, till linoleummattor och mattor i korridorer och väntrum 2,200 kronor samt till vissa anordningar för framdragande av telefonledningar 1,300 kronor. Jag kan icke neka till, att jag fann summan orimligt hög, och vid ett besök, som jag i höstas gjorde i Malmö — icke enbart för denna saks skull utan även av andra anledningar — besåg jag såväl det nya landsstatshuset, vilket ännu var under uppförande, som det gamla landsstatshuset. Besöket därstädes gjordes i sällskap med representanter för länsstyrelsen i Malmöhus län, ävensom en representant för byggnadsstyrelsen, byggnadsrådet Bergsten. Då vi gingo igenom lokalerna i det gamla landsstatshuset kunde jag icke undgå att finna, att möblerna i mycket stor utsträckning voro gamla och slitna. Jag framhöll emellertid för såväl länsstyrelsens representant som ännu mer för byggnadsrådet Bergsten, att man vid utarbetande av det utlåtande, som byggnadsstyrelsen skulle avgiva i ärendet, måste bemöda sig om att iakttaga den största möjliga sparsamhet och inrikta sig på att komma ned till ett belopp väsentligt lägre än det länsstyrelsen kommit till. Byggnadsstyrelsen avgav så sitt utlåtande, däri man beräknade hela kostnaden till 120,000 kronor. Byggnadsstyrelsen hade då prutat av de 3,500 kronorna till linoleummattor och mattor i korridorer och väntrum samt till anordningarna för telefonledningarna, vilka kostnader man ansåg kunna bestridas av byggnadsanslaget. Dessutom hade byggnadsstyrelsen prutat 20,000 kronor på de 90,000 kronor, som voro avsedda till möbler, och föreslog alltså 70,000 kronor för detta ändamål. I avseende å arkivinredningen, som vid mitt besök i Malmö ingående debatterades mellan mig och länsstyrelsens representant samt byggnadsrådet Bergsten, hade man kommit ned till 30,000 kronor, de 12,900 kronorna för belysningsarmatur hade reducerats till 11,000 kronor samt de 15,000 för gardiner och mattor till 9,000 kronor. På detta sätt kom byggnadsstyrelsen fram till ett anslagsäskande av 120,000 kronor. Då vi inom kommunikationsdepartementet gingo att göra upp förslag till sjätte huvudtiteln, fann jag, att även sistnämnda summa var ganska hög, och vi prutade därför ned anslaget — låt vara efter någon konferens med byggnadsstyrelsen och länsstyrelsen — till 100,000 kronor. Jag ansåg nämligen, att man skulle kunna slå av på de 70,000 kronorna till möbler samt på de 20,000 till belysningsarmatur, gardiner och mattor, varigenom man således skulle komma ned till ett lägre belopp än byggnadsstyrelsen föreslagit.

Gentemot dem av kammarledamöterna, som emellertid anse, att ifrågavarande begärda anslag av 100,000 kronor är onödigt högt, ber jag få understryka, att det här gäller landsstatshuset i Sveriges folkrikaste län. Det erfordras helt naturligt en hel del tjänstemän och lokaler, där dessa kunna arbeta. Det gamla landsstatshuset, som snart skall utrymmas, upptager 36 tjänsterum, av vilka 5 äro mycket små. Som jämförelse vill jag nämna, att det nya landsstatshuset rymmer 67 tjänsterum, alltså praktiskt taget dubbelt så många som det gamla. Golvytan i det gamla landsstatshuset är 1,244 kvadratmeter, i det nya 2,350 kvadratmeter, sålunda i det närmaste dubbla siffran även där. Det är därför uppenbart, att även om man skulle kunna använda hela den nuvarande möbleringen i det nya landsstatshuset, skulle det erfordras betydande nyanskaffningar av möbler och andra inventarier. Då det dessutom faktiskt är på det sättet, att en hel del av inventarierna i det nuvarande landsstatshuset näppeligen är i det skick, att det kan komma ifråga att överflytta dem till den nya byggnaden, blir behovet av nyanskaff-

*Ang.
anslag till
möbler samt
arkivinred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
möbler samt
arkivinred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.

ningar betydligt större än vad skillnaden i fråga om golvytor och antalet tjänsterum kan giva anledning till. Jag tror därför icke, att Kungl. Maj:ts förslag innebär någonting orimligt, utan är övertygad om att andra kammaren gör klokt i att följa det yrkande, som framställts här av statsutskottets ärade vice ordförande och vilket innefattar ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

(Forts.)

Innan jag slutar detta mitt anförande, herr talman, ber jag att få påpeka en passus i statsutskottets utlåtande, som jag vill beröra med några ord. Utskottet uttalar sin förväntan, att »ingen extra belastning för ändamålet av länsstyrelsens expensanslag må behöva ifrågakomma». Jag får säga, att jag drager i tvivelsmål, huruvida det kan vara lämpligt att i en riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t inrycka ett dylikt uttalande, och att på detta sätt beträffande ett anslag, som i övrigt ställes till Kungl. Maj:ts fria förfogande att fördela, uppställa särskilda förutsättningar för ett visst fall. Jag tror icke, att ett sådant uttalande från riksdagens sida är i minsta mån behövt, då jag är övertygad om, att ett missbruk av expensmedlen till det ändamål, som här ifrågasättes, icke behöver befaras. Om man studerar den fördelning av länsstyrelsernas expensanslag, som under de sista åren verkställes av Kungl. Maj:t, finner man, att de belopp, som avsetts till inköp av möbler m. m., varit relativt obetydliga. Under löpande budgetår har intet län erhållit högre anslag för dylikt ändamål än 3,000 kronor, och de flesta län ha fått nöja sig med betydligt lägre belopp.

Jag har, herr talman, endast velat påpeka dessa förhållanden och skulle helt naturligt gärna se, att kammaren biträde Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Lovén: Herr talman! Då man läser igenom utskottsutlåtandet och ser efter, vilka öden ifrågavarande anslag varit underkastat hos de förberedande myndigheterna, innan ärendet kommit fram till kammaren, måste man finna det hela ganska underligt. Först har länsstyrelsen begärt 171,500 kronor. Så har byggnadsstyrelsen behandlat saken och granskat kostnaderna, varefter den kommer till en siffra av 120,000 kronor. Ifrån byggnadsstyrelsen har ärendet gått till regeringen, som företagit en ytterligare sällning av kostnaderna. Departementschefen har sålunda »med tillhörig sparsamhet» lyckats få ned summan till 100,000 kronor. Sedan kommer utskottet och prutar »med nödig sparsamhet» ned anslaget till 90,000 kronor, och därefter får en reservant med ytterligare sparsamhet ned det till 80,000 kronor. Hade saken måst passera ännu en myndighet eller undergå ytterligare en granskning, innan den kommit fram till kammaren, hade vi nog egentligen icke fått några möbler alls i det nya landsstatshuset i Malmö. Vi få vara glada, att en dylik granskning icke varit erforderlig, ty då hade det säkerligen blivit rätt magert med möbleringen därnere.

Den som någon gång varit i det gamla landsstatshuset i Malmö och sett de möbler och utrymmen, som finnas där, förstår, att länsstyrelsen haft fog för sitt krav. Möblerna äro förvärvade vid skilda tillfällen, och största delen av dem äro i sådant skick, att de icke längre kunna användas. En länsstyrelse, som fått sitt arbete utökat år från år i sådan grad som denna, kan icke jämföras med de länsstyrelser, vilkas arbete varit ungefärligen konstant det ena året efter det andra. Man har måst inreda nya utrymmen i den gamla byggnaden och sätta dit litet kommissions- och kristidsmöbler av olika slag. Främlingar, som besökt länsstyrelsen, ha förvånat sig över vilka miserabla möbler, som bjudits länsstyrelsen. När man nu äntligen efter många om och men får ett nytt landsstatshus i Malmö, då det gamla huset var i sådant skick, att det helt enkelt icke längre kunde användas, är det icke mer än rimligt, att det får något så när ordentliga möbler också. Men det anslag, som, efter

nedprutning i den ena myndigheten efter den andra, utskottet nu kommit fram till, riskerar man att behöva taga med alltför mycket av de gamla möblerna. Att de äro gamla och ur estetisk synpunkt icke tillfredsställande, är i och för sig ingenting att säga om, men vad jag riktar mig mot är, att man skall behöva låta gamla obrukbara inventarier följa med och placeras i den nya byggnaden. Det kommer sannerligen icke att hedra vare sig staten eller någon annan, att det nya landsstatshuset kommer att förete en så brokig blandning i avseende å inredning och inventarier. Jag tror, att om man prutat av så mycket som 71,577 kronor 50 öre kunde man stannat därvid. Det hade ändå icke blivit något överflöd eller någon lyx i fråga om inredningen — det finner man, om man ser efter vad som egentligen föreslagits. Saken har så bra utlagts, såväl av utskottets vice ordförande som av herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet. Men jag har ansett, herr talman, att det dock, även ifrån den länsbänk, inom vars län detta landsstatshus är beläget, borde yrkas bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som är afgiven av herr Anderson i Råstock och herr Nilsson i Örebro.

I detta anförande instämde herrarna *Weibull* och *Ljung*.

Herr förste vice talmannen **Nilsson**: Herr talman! Jag skall villigt erkänna, att den nedprutning, som herr statsrådet gjort, ifråga om det av länsstyrelsen i Malmö ursprungligen begärda beloppet är ganska avsevärd, och jag skulle för min personliga del icke haft någonting emot att tillstyrka det av honom äskade anslaget 100,000 kronor. Emellertid är det som var man vet, att i fråga om ett anslag av denna natur saknar man hållbara grunder för dess bedömning. Med största lätthet kan ett större anslag förbrukas, men lika säkert ett tillfredsställande resultat vid köp av inventarier även med ett något nedsatt belopp kan vinnas.

Vid ärendets handläggning inom statsutskottet gjorde sig olika meningar gällande. Sålunda yrkades det på en nedsättning av anslaget till 80,000 kronor, och det såg ut, som om detta yrkande skulle vinna gehör. Det var inför den omständigheten man från deras sida, vilka ämnat tillstyrka Kungl. Maj:ts äskande, kompromissvis framlade ett yrkande om ett anslag på 90,000 kronor. Jag för min del gick på kompromisslinjen, därför att jag icke ville medverka till att anslaget nedprutades till 80,000 kronor, vilket otvivelaktigt skulle blivit fallet, därest man icke kunnat ena sig om det något högre beloppet 90,000 kronor. Jag tror för min personliga del, att om man använder den förutvarande möbeluppsättningen i viss utsträckning, det skall vara möjligt att sedan på tillfredsställande sätt fylla i genom nyanskaffning. 90,000 kronor är i alla fall ett betydande belopp. Jag tror, att om nödig sparsamhet iakttages, skall en god och prydlig möblering kunna åstadkommas för detta belopp. Kammaren torde göra rätt i att i detta fall understödja statsutskottets hemställan, till vilken jag anhåller att få yrka bifall.

Herr **Magnusson** i Kalmar: Herr talman! Här gör man gällande, att 90,000 är det minsta möjliga, som behövs för den ifrågasatta möbleringen. Och jag betvivlar icke, utan att man mycket väl kan göra uppköp för detta belopp, när det gäller möblering av dessa lokaler.

Om man gör besök i statens offentliga byggnader, finner man — åtminstone har jag fått det intrycket under de fyra år, jag i egenskap av statsrevisor gjort besök i åtskilliga offentliga byggnader — att man genom ett klokare och sparsammare förfaringssätt skulle ha kunnat göra avsevärda besparingar utan att eftersätta kravet på praktiska och tidsenliga möbler. Man kunde nöja sig

*Ang.
anslag till
möbler samt
arkivinred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
möbler samt
arkivred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.
(Forts.)

med mindre anslag utan att eftersätta fordran på ändamålsenliga och praktiska möbler. Senast i år var jag i tillfälle att se, huru man gått tillväga inom byggnadsstyrelsen, när det gällde vissa inköp.

Går man som i detta fall man gjort till en antikvitetshandlare och köper, då förstår jag mycket väl, att det blir dyrt. Men det är väl icke meningen, att staten skall föregå med dåligt exempel, när det gäller hushållningen, så att man köper dyrare möbler, än det behövs. Det förefaller mig, som om staten i detta fall borde föregå med gott exempel, när det gäller allmän sparsamhet, och se till att en klok hushållning föres.

Vi tala så mycket om sparsamhet, men det är väl på sin plats, att man någon gång kommer från ord till handling, och jag är övertygad om, att icke minst när det gäller inköp av inventarier, möbler och dylikt för våra offentliga lokaler, skulle man kunna spara avsevärda belopp. Nu har herr Lovén sagt, att det väl måste vara ordentliga möbler. Det är ingen som ifrågasatt annat, herr Lovén, men det behövs ej lyxmöbler.

Herr talman, jag yrkar avslag på utskottets hemställan och bifall till den av herr Rosén avlämnade reservationen, som avser ett anslag av 80,000 kronor.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag tror icke, att något annat län skulle ha så stora anspråk på möbler, som just det län, herr Lovén tillhör, tycks ha.

Med det yrkande, som sist gjordes, tror jag saken ligger ganska klar för kammaren. Nog kunna vi utan att sörja gå med på statsutskottets hemställan här. Det är ju endast fråga om att skaffa möbler till ett trettiootal ordinarie tjänstemän. Möjligen blir det väl en del andra tjänstemän också, men de få väl nöja sig med de gamla möblerna, som finnas där, sedan de blivit upprepade. De biträdande tjänstemännen få naturligtvis nöja sig med mindre vackra möbler, och då tror jag sannerligen, att det räcker med 90,000 kronor. Tiderna äro verkligen sådana, att man tycker, att det allmänna gång på gång vräker ut penningar ganska onödigt. Det skall vara så komfortabelt, så dyrbart och fint överallt. Vi hade en läkarebostad i Östersund, som kom på bortåt 100,000 kronor. Är det rim och reson att bygga en läkarebostad för 100,000 kronor. Sådana oarter skola vi försöka att arbeta bort. Tiderna äro sådana, att folk i allmänhet tycker, att det är rent slöseri med dylika anslag, och det är det också.

Därför ber jag, herr talman, att ytterligare få yrka bifall till statsutskottets hemställan. Jag tror icke det går att pruta ner anslaget till 80,000 kronor, utan vi få väl nöja oss med en lika stor nedprutning, som Kungl. Maj:t gjort.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Endast ett par ord. Jag förstår icke riktigt vad ett beslut i Jämtlands läns landsting om att bygga en läkarebostad kan ha för inverkan på sparsamheten här i kammaren, men det är ju så mycket, som man icke begriper, här i livet. Jag vill bara utöver vad som förut sagts påpeka, att de beräkningar, som gjorts av inom branschen sakkunniga firmor, för en gångs skull verkligen nagelfarits från byggnadsstyrelsens sida. Jag hänvisar ånyo till de siffror, som jag nyss nämnde i mitt förra inlägg och som återfinnas på sid. 192—194 i statsverkspropositionen. Man finner där, att det lyckats byggnadsstyrelsen att få ned kostnaderna för vissa skåp från 800 kronor till 252 kronor per styck. Med det här sagda vill jag icke hava påvisat annat, än att här lagts ned stor omsorg på att få kostnaderna så billiga som möjligt. Det är dock fråga om att tillgodose icke mindre än 31 stycken rum mer än som funnos i det gamla landsstatshuset. Det är detta, som övertygat mig, herr talman. Jag skall icke vidare orda i saken, ty den rör strängt taget icke mig.

Herr Lovén: Herr talman, blott ett par ord. Vad herr Olofsson i Diger-näs anförde visar endast, att pretentionerna äro betydligt högre i Jämtland än i Skåne. I Skåne skulle vi aldrig våga oss på att bygga läkarbostäder för 100,000 kronor. Man kan naturligtvis köpa dyrt om man går i antikaffärer. Det är jag verkligen ense med herr Magnusson i Kalmar om. Men jag kan samtidigt försäkra herrarna, att här kommer man icke att gå i några antikaffärer och köpa. Det är förresten så »antikt» hela det gamla möblemanget där nere, så att staten kan där få antika möbler, om staten behöver sådana.

*Ang.
anslag till
möbler sam-
arkivred-
ning m. m.
för länsstyrel-
sen i Malmö-
hus län.
(Forts.)*

Chefen för kommunikationsdepartementet herr statsrådet **Jeppsson:** Herr talman! Bara ett par ord i anledning av herr Magnussons i Kalmar anförande. Han yttrade, att man vid inköp av möbler borde iakttaga största möjliga sparsamhet. Det vore icke nödvändigt att köpa det allra dyraste. Vad angår möbleringen av landsstatshuset i Malmö vill jag påpeka, att det införskaffats kostnadsförslag från två firmor, nämligen aktiebolaget Åtvidabergs industrier, som för möblering av landsstatshuset begärde 99,744 kronor 80 öre och från en annan större firma, som begärde ett betydligt högre belopp. Nu har förstnämnda belopp av byggnadsstyrelsen nedprutat till 70,000 kronor, och därutöver har Kungl. Maj:t företagit en nedsättning av kostnaderna för såväl möblering som övriga ändamål med sammanlagt 20,000 kronor. Jag tycker man i detta fall icke gärna med rätt kan hävda annat än att Kungl. Maj:t verkligen gjort avsevärda prutningar, då Kungl. Maj:t på ett äskande, som ursprungligen slutade på i runt tal 171,500 kronor, prutat 71,500 kronor. Nog har man prutat bra här, innan ärendet kommit till statsutskottet och riksdagen!

Herr Jansson i Falun: Herr taman! Jag vill bara konstatera, att den beräkning, vilken gjorts av dem, som saken närmast rör, tilltagits ganska rikligt. När nu byggnadsstyrelsen kunnat pruta så mycket, och sedan Kungl. Maj:t kunnat pruta ytterligare antar jag, att, som herr Olofsson i Diger-näs sade, det finns rätt så starka skäl för riksdagen att försöka, om icke även riksdagen kan pruta 10,000 kronor. Detta förslag vilar tydligen på föga säkra grunder, eftersom man kunnat pruta så mycket. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag. Det kom fram sådana upplysningar i statsutskottet — jag vet inte, huruvida det var riktigt eller icke — som t. ex., att det här var fråga om att skaffa brandfria skåp för att förvara deklara-tionsblanketter och dylikt, vilka sedan i sin tur skulle förvaras i brandfria valv. Enligt min mening torde det böra tagas under förnyad omprövning, huruvida det är nödvändigt med denna dubbla brandfrihet.

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Det sista visar just på vilket gungfly utskottet är ute. Herr Jansson klagar över osäkra beräkningar, men kan icke ange en enda punkt, på vilken det kan verkställas några justeringar nedåt. Vad han sist berörde har byggnadsstyrelsen redan tagit ad notam.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner på de därunder förekomna yrkandena, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkun-niga;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Inlandsbanan;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för banförmannen vid statens järnvägar Jonas Jonsson från skyldighet att gälda vissa skadestånds- och ersättningsbelopp; och

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omreglering av Stockholm—Rimbo järnvägsaktiebolags skuld till staten; samt

jordbruksutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 9.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Edberg*, nr 331, angående åtgärder till förhindrande av onödig import utav ved och rundtimmer;

herr *Weijne*, nr 332, angående beredande åt ämnena modersmålet och räkning av en stärkt ställning i folkskolornas undervisningsplan; och

herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*, nr 333, angående arbetsförhållandena inom det husliga arbetet.

Vidare avlämnade herr *Björkman* en utav herr *Lithander* och *honom m. fl.*, undertecknad motion, nr 334, angående utredning i fråga om vissa svenska medborgares anspråk på skadestånd för dem genom revolutionen i Ryssland tillfogade förluster *m. m.*

Ovannämnda motioner bordlades.

§ 10.

Interpellation. Ordet lämnades härefter på begäran till herr **Jönsson** i Revinge, som anförde: I början av december förra året ingick till regeringen en skrivelse från egnahemsinnehavare å vissa områden i Malmöhus län av bl. a. följande innehåll:

Till Konungen.

Undertecknade, egnahemsinnehavare å de av herrar agronom G. Vestmark och kapten P. G. Sjövall, båda i Lund, till egnahem försälda jordarna i Malmöhus län, få med anledning av de svårigheter att fullgöra våra förpliktelser med avseende å våra egnahemslån, vari vi råkat, underdånigst göra följande framställning.

Då vi övertogo våra egnahemslotter, var det i förhoppning att vi såsom självständiga jordbrukare skulle med arbete och sparsamhet kunna förskaffa oss och våra familjer ett om än torftigt levebröd och därigenom undgå att falla samhället till last. Trots de största ansträngningar och trots att t. o. m. släktingar och vänner i många fall trätt emellan för att hjälpa oss, stå vi nu i stället inför utsikten att med våra familjer bli ställda på bar backe. Redan ha exekutiva auktioner drivit en mängd egnahemsfamiljer här nere från hus och hem. Vi som finnas kvar ännu gå dagligen i ängslan för att få dela deras öde.

Att många av oss överskattat vår förmåga och undertecknat köpekontrakt, som vi med sedermera vunnit erfarenhet funnit orimliga, äro vi villiga att erkänna. Men å andra sidan våga vi framhålla, att det är märkligt, att Hushållningssällskapets experter ävensom egnahemsrådets ledamöter med mångårig erfarenhet inom egnahemsrörelsen kunnat tillstyrka att upprätta egnahem på magra, ouppodlade, vattensjuka, olämpligt belägna jordar eller i vissa fall, att lån beviljats så att egnahemsförsäljaren får tillfälle att genom en del manipulationer tilltvinga sig så stor förtjänst på affären, att egnahemmen bli belastade med en skuld, så stor att deras innehavare under inga omständigheter förmå förränta och ännu mindre amortera densamma.

Nu har visserligen på egnahemsstyrelsens initiativ en reglering av den skuld, som ligger över egnahemslånen, blivit verkställd. Denna reglering är emellertid av den beskaffenhet, att den icke varit oss till någon nämnvärd hjälp. Vi våga därför hemställa om en ny och opartisk undersökning av våra egnahemsförhållanden.

I skrivelsen hemställes dessutom att egnahemsinnehavarna vid en dylik undersökning måtte erhålla en representant med arvode av allmänna medel.

Att sökandena haft fog för att begära en ny undersökning torde bäst framgå därav, att de missförhållanden, den första undersökningen var avsedd att undanröjja, synas kvarstå, eftersom under det gångna året ett trettiotal exekutiva auktioner drivit lika många familjer från hus och hem och nya dylika auktioner ständigt utlysas. Särskilt uppseende har det också väckt, att egnahemslånen äro ställda på omedelbar uppsägning. Det är givetvis omöjligt för en egnahemsinnehavare att på några timmar skaffa sig ett nytt lån. Det är tydligt att den första undersökningen icke gått till botten och funnit den verkliga orsaken till egnahemsinnehavarnas svårigheter. En undersökning av dessa svårigheter visar att de i ett stort antal fall härleda sig från helt andra orsaker, än dem, som man vanligen räknar med, då man talar om lantbrukets svårigheter. Jag skall lämna några exempel.

Enligt uppgift i en ortstidning köpte en känd egnahemsspekulant, hr Vestmark, 1926 en egendom i Kvärk i Konga socken för 24,000 kronor. Egendomen bestod mest av skog, varav en del granskog planterats under de senaste tio åren. Vestmark styckade egendomen så att skogen, cirka två tredjedelar, avskildes, resten, bestående av odlad jord och myrmarker, delades i fyra egnahem. Enligt Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskotts protokoll den 8 febr. 1927 värderades jorden till dessa egnahem jämte redan befintliga hus till 32,100 kronor. Hela egendomen kostade 24,000 kronor, husen och en tredjedel av jorden lånevärderades till 32,100 kronor, vilket innebar att man enligt lag hade rätt belåna den med 26,750 kronor. Värdet av nybyggnaderna sattes till 9,150 kronor. Egnahemslån beviljades för en summa av 29,500 kronor, premielån 2,200 kronor.

Kritiken av denna egnahemsaffär föranledde följande förklaring:

Den av utskottet valda egnahemsnämnden tillkommer att i första hand pröva såväl köparens lämplighet som prisernas rätta avvägning med tanke på ett framtida bärigt eget hem.

Vid förvaltningsutskottets första sammanträde den 4 januari 1927 förelåg av egnahemsnämnden tillstyrkta 65 låneansökningar för jordbrukslägenheter jämte ett flertal likaledes tillstyrkta låneansökningar för bostadslån.

Lånen till bostadslägenheter beviljades men beslöt utskottet bordlägga samtliga låneansökningar till jordbrukslägenheter och uppdrog åt ordföranden, vice ordföranden och sekreteraren att dels undersöka, huruvida styckningarna voro sådana att med hänsyn till framtida varighet lån borde beviljas, dels huruvida med hänsyn till frågans såväl ekonomiska som sociala betydelse styckning i fortsättningen borde ske med enskilda personer som mellanhänder.

Interpellation.

(Forts.)

Vid närmare undersökning av frågan befanns det, att sökandena till förutnämnda lån redan bundit sig genom köpekontrakt, handpenning eller på annat sätt, varför, då utskottet meddelade, att enligt dess uppfattning intet lån borde beviljas, låntagarna enträget begärde att få lånen, enär eljest den erlagda handpenningen, som i vissa fall utgjorde hela sparkapitalet, vore förlofad.

Ställt inför denna situation beviljade utskottet vid sammanträdet den 8 februari 52 av de den 4 januari bordlagda låneansökningarna och 13 vilande ansökningar avslogos. Då utskottet hade den uppfattningen, att därest inte egnahemslåntagarna hade bundit sig genom köp, skulle det för vissa av låntagarna själva varit bättre, att affären varit ogjord, beslöt utskottet, att i vissa fall gentemot säljarna skärpa villkoren för den under viss tid ouppsägbara inteckning dessa skulle lämna köparna. Utskottet förmenade nämligen, »att, om inte säljarna godkände den längre lånetiden, köpet skulle gå tillbaka och köparna återfå betald handpenning. Ytterligare påtryckningsmedel stod inte utskottet till buds».

Bland de lån, som beviljades den 8 februari, var även de i Kvärk.

Hushållningssällskapet erkänner sålunda oförbehållsamt att uppgifterna om denna affär voro riktiga. Man går t. o. m. så långt att man förklarar att två av de här gjorda styckningarna borde varit ogjorda.

Uppllysningen att utskottet bordlagt låneansökningarna i fem veckor är såtillvida märklig, som den visar att utskottet då lånen beviljades haft full vetskap om vad saken gällde. Man visste sålunda, att Vestmark köpt hela gården för 24,000 kronor, att två tredjedelar frånskilts, att förutvarande ägaren av Vestmark återköpt huvudgården och på denna sökte egnahemslån, att två av egnahemmen skulle komma att sakna framkomliga vägar, att denna tredjedel av gården, som man nu sökte egnahemslån på, av Vestmark försåts för ett pris, som med cirka 70 % översteg vad hela gården kostat ett par månader tidigare. Förvånade ej utskottet sig över att först såldes hela gården till Vestmark, sedan återköptes en del av gården av förutvarande ägaren?

Ett par andra exempel.

I Traneröd, Konga socken, köpte Vestmark år 1925 en gård för 44,000 kronor, taxeringsvärderad till 48,800 kronor. Hushållningssällskapets ombud värderade jorden till 61,400 kronor samt kvarstående hus till 4,000 kronor — summa 65,400 kronor. En del hus nedrevos. Materialet användes till nybyggnader. Egnahemslån beviljades för 78,000 kronor. Samtliga lotter hade då byggnader. Premiälån beviljades för 4,600 kronor. Vestmark hade dessutom inteckningar till ett belopp ej understigande 12,000 kronor.

Att hushållningssällskapet, några månader efter det att fastigheten sålts för 44,000 kronor, lånevärderade den till 65,400 kronor är endast ett upprepande av vad som tidigare förekommit. Då man enligt lag får lämna fem sjättedelar av värdet i lån, innebär det, att egendomen kan belånas till cirka 55,000 kronor i det skick, som den befann sig utan några nybyggnader.

I Tibbaröd, Röstånga socken, beviljades år 1925 och 1926 fem egnahemslån. Förut omtalade godsägare Vestmark hade där köpt en egendom. Den odlade jorden jämte husen såldes nästan omedelbart. På ett skogsområde av 80 å 90 tunnland avverkades skogen, varefter området uppdelades i fem egnahem. Området lånevärderades till 45,000 kronor utan hus. Vid beviljande av dessa egnahemslån föreskrevs dels att vissa områden skulle nyodlas och dels att säljaren av jorden åtog sig att, på sätt som av jordbrukskonsulent Hjalmar Paulsen kunde godkännas, sörja för att låntagarna fingo väg öster ut fram till stora vägen mellan Billinge och Röstånga. Ännu efter fem år är denna väg ej påbörjad, men samtliga lån äro utbetalda.

Utskottet har i sitt uttalande den 20 sept. sagt, att det i vissa fall skärpt

villkoren för jordsäljaren. Detta saknar dock varje som helst betydelse, i de fall då lånen utbetalats, utan att utskottet förvärvat sig om att de uppställda villkoren uppfyllts. Interpellation.
(Forts.)

Detta några exempel på egnahems-länepolitik, som förefaller minst sagt egen- domlig.

Att det här ej gäller endast några enstaka fall synes framgå därav att, då saken påtalades vid hushållningssällskapets senaste sammanträde den 15 december, svarade en av sällskapets revisorer, enligt referat i pressen, att sällskapet kommer att göra stora ekonomiska förluster. Revisorerna hade visserligen en längre tid känt till förhållandet men icke ansett sig böra anmärka därpå. Av det anförda kan man icke undgå att få den uppfattningen, att svårigheterna för en stor del av egnahemsinnehavarna i Malmöhus län ytterst bottna i det sätt, på vilket egnahemmen startats. Att egnahemmarna själva bära sitt ansvar, därigenom att de undertecknat köpekontrakt, som vid närmare eftertanke visat sig vara för dem omöjliga att uppfylla, förnekas säkerligen icke av dem. Det är däremot ägnat att förvåna, att ett statligt organ som hushållningssällskapet genom för höga jordvärderingar givit jordsäljarna möjlighet att av egnahemmarna få priser, som ej stå i något som helst rimligt förhållande till det verkliga jordvärdet. Dessutom torde man ha rätt att fordra, då sällskapet uppställt särskilda villkor för säljaren för att hjälpa köparen av ett eget hem, att sällskapet tillsett, att dessa villkor uppfyllts innan lånen utbetalats.

Att vissa egnahemmare, trots att de haft att förränta ett belopp, som med 50 i många fall 100 % överstiger verkliga värdet, ändock under ett flertal år betalt sina räntor, visar att hos dem ej saknats vilja att betala.

Då, som jag redan nämnt, ett större flertal egnahemsinnehavare i Malmöhus län sväva i fara att inom den närmaste tiden av hushållningssällskapet avhysas från sina småbruk, får jag, då det alltså brådskar, i anslutning till vad här sagts till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ställa följande frågor:

1:o) Har en undersökning av egnahemsförhållandena i Malmöhus län i enlighet med de i skrivelsen från egnahemsinnehavarna angivna riktlinjer igångsatts? Ha vid denna undersökning egnahemsinnehavarna varit företrädade genom en av dem utsedd representant?

2:o) Har regeringen, därest denna undersökning bekräftar att en missriktad egnahems-länepolitik till stor del förorsakat den misär, i vilken egnahemsinnehavarna råkat, för avsikt att föranstalta om att medel ställas till förfogande så att de egnahemsinnehavare, som bevisligen gjort sig därav förtjänta, få stanna kvar på egna hem?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtanden:

nr 2, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till elektrifiering av banan Järna—Norrköping—Malmö m. fl. linjer jämte i ämnet väckta motioner.

Andra kammarens protokoll 1931. Nr 8.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	under	5 dagar	fr. o. m.	den	2 febr.	
herr <i>Olsson</i> i Rimforsa						
» <i>Ljung</i>	»	7	»	»	3	»
» <i>Lundström</i>	»	7	»	»	4	»
» <i>Johansson</i> i Fårekulla	»	5	»	»	3	»
» <i>Hammarlund</i>	»	5	»	»	3	»
» <i>Holmgren</i>	»	5	»	»	7	»
» <i>Jönsson</i> i Revinge	»	2	»	»	1	»
» <i>Pehrsson</i> i Göteborg	»	11	»	»	4	»
» <i>Mårtensson</i>	»	5	»	»	3	»
» <i>Heiding</i>	»	4	»	»	2	» och
» <i>Anderson</i> i Storegården	»	6	»	»	1	»

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.48 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Söndagen den 1 februari.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman Otto Johansson är på grund av hjärtsjukdom oförmögen till arbete fr. o. m. $\frac{2}{2}$ t. o. m. $\frac{14}{2}$ 1931, vilket härmed intygas.

Stockholm den 31 januari 1931.

Gottfrid Thorell,

leg. läkare.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 49, angående anslag till reseersättning till nämndemän;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 48, angående postavgifter för tidningar m. m.;

till statsutskottet propositionen, nr 56, angående befrielse för Sollefteå tingslags väghållningsdistrikt från vissa förpliktelser beträffande gamla järnvägsbron över Ångermanälven vid Forsmo m. m.;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 47, angående bemyndigande tills vidare för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja fast egendom, vilken tillfallit allmänna arvsfonden eller ock kronan såsom danaarv;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 50, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 51, angående tilläggspension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 52, angående tilläggspension åt expeditionschefen i finansdepartementet friherre Karl Skogman;

nr 53, angående pension åt förre arbetsläraren vid statens hantverksskola i Kristinehamn för blinda C. J. Johanssons änka Ida Johansson;

nr 54, angående tjänstårsberäkning för pension åt lärarinnan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas Ellen Emilia Linde; och

nr 55, angående förhöjning för år 1931 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 44, angående försäljning till Gävleborgs läns lansting av viss del av Hälsinge regementes förutvarande mötesplats Mohed;

nr 45, angående försäljning av den s. k. Getgården i Skinnarbyn i Bygdeå socken av Västerbottens län; och

nr 46, angående försäljning av vissa delar av Vännäs mötesplats.

§ 3.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till kammarens andra tillfälliga utskott motionen nr 331 av herr *Edberg*;
till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 332 av herr *Weijne*;
till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionen nr 333 av herr *Hansson*
i Stockholm *m. fl.*; och
till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 334 av herr *Lithander*
m. fl.

§ 4.

Vid härpå skedd föredragning av herr *Jönssons* i Revinge vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan, att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående egnahemsförhållandena i Malmöhus län, blev berörda anhållan av kammaren bifallen.

§ 5.

Statsutskottets utlåtanden nr 2 och 17, som nu föredrogos, bordlades åter.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.